

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ ALYTAUS PATAISOS NAMUS

2022-01-10 Nr. 4D-2021/1-1151
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2021 m. rugsėjo 13 d. gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Alytaus pataisos namų (toliau vadinama ir – APN, Alytaus PN) pareigūnų veiksmų (neveikimo), tvyrant karštiesiems orams neaprupinus Pareiškėjo ventiliatoriumi (toliau vadinama ir – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „2021.07.22 prašymu kreipiausi į Alytaus PN direktorių dėl manęs ir 6 lokalinio sektoriaus nuteistųjų diskriminacijos. 4–5 lokalinis sektorius gavo į kiekvieną kambarą po 1 vnt. ventiliatorių, o 6 lokalinio sektoriaus nuteistieji yra diskriminuojami“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „2021.07.26 su skundu [...] kreipiausi, kodėl iš 25 d. iki 26 d. turėjau kankintis nuo karščio [...]. 2021.09.01 d. man buvo paruoštas atsakymas [...] ir įteiktas 2021.09.02. Pateikti atsakymą įstatymų nustatyta tvarka yra praleistas terminas.“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2021 m. rugsėjo 14 d. raštu Nr. 4D-2021/1-1151/3D-2159 kreipėsi į APN direktorių prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. spalio 5 d. Seimo kontrolierius gavo APN 2021 m. spalio 5 d. raštą Nr. 8-7811.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

4.1. „Alytaus pataisos namų pareigūnai, 15 būryje esant aukštai lauko temperatūrai leido nuteistiesiems laikyti atidarytas jų gyvenamųjų patalpų duris ir taip leisdami cirkuliuoti orui, bei sudarydami sąlygas patekti vėsesniam orui iš bendro naudojimo patalpų. Š. m. liepos mėn. 15 būrio nuteistasis X nebuvo aprūpintas ventiliatoriumi, nes nuteistuosius asmeniškai aprūpinti ventiliatoriais nenumato galiojantys teisės aktai, be to, tai sudarytų didžiules finansines išlaidas įstaigai, kuriomis įstaiga nedisponuoja. Liepos mėnesį buvo įsigyta 20 vnt. ventiliatorių, kurie buvo paskirstyti į 20 ir 12 būrių gyvenamąsias patalpas, kurios yra rakinamos ir kuriose buvo didžiausias poreikis juos pastatyti. Daugiau ventiliatorių nebuvo galimybės įsigyti, nes tiekėjas, su kurio buvo sudaryta sutartis, daugiau jų neturėjo ir rinkoje tuo metu buvo susidaręs šios prekių grupės deficitas. [...]. Atkreipiame

Jūsų dėmesį, kad ventiliatoriai neužtikrina patalpų vėsinimo, o tik maišo patalpoje esantį orą. Be to, vykstant pasaulinei klimato kaitai ir mūsų visos šalies gyventojai susiduria su šiais karščio bangų iššūkiais, nebūdingais mūsų klimatinei juostai. Šie procesai vyksta nenuspėjamai, tad kol kas neįmanoma jiems tinkamai pasirengti ar juolab juos kontroliuoti“;

4.2. Pareiškėjas 2021 m. liepos 26, 27 dienų raštais kreipėsi į APN administraciją prašydamas aprūpinti jį ventiliatoriumi, paaiškinti, dėl kokių priežasčių karštu oru kiti nuteistieji buvo aprūpinti ventiliatoriais, o jis ne, skundė APN pareigūnų veiksmus (neveikimą), galimai nepagrįstai neaprūpinant jo ventiliatoriumi.

APN pareigūnai 2021 m. rugsėjo 1 d. raštu Nr. 363-2047 atsakė Pareiškėjui į pirmiau nurodytus jo kreipimusis; APN atsakyme rašoma:

„Prašymo ir skundo nagrinėjimo metu buvo nuspręsta esant aukštai oro temperatūrai aprūpinti nuteistuosius oro ventiliatoriais. Įvykdžius oro ventiliatorių pirkimo procedūrą buvo pasirašyta sutartis su tiekėju. Šiuo metu atvėsus orams yra netikslinga kameroje naudoti oro ventiliatorius, todėl jie bus išduodami tik esant dideliems karščiams lauke. Remiantis išdėstytu Jūsų skundas pripažįstamas nepagrįstu“; šio rašto rengėjas 2021 m. rugpjūčio 12 d. tarnybiniu pranešimu kreipėsi į APN direktoriaus pavaduotoją prašydamas pratęsti atsakymo Pareiškėjui parengimo terminą 10 darbo dienų.

5. Seimo kontrolierius 2021 m. rugsėjo 16 d. raštu Nr. 4D-2021/1-1151/3D-2183 kreipėsi į Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – Kalėjų departamentas) direktorių prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2021 m. gruodžio 16 d. Seimo kontrolierius gavo Kalėjų departamento 2021 m. gruodžio 15 d. raštą Nr. 1S-4187.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

5.1. „Jeigu, eksploatuojant esamus inžinerinius tinklus, neužtikrinami higienos normose nustatyti reikalavimai patalpų oro temperatūrai, santykinei drėgmei ir oro judėjimo greičiui, gyvenamieji kambariai turi būti aprūpinami elektriniais oro šildytuvais ir ventiliatoriais“;

5.2. „Kalėjų departamento vadovybės ir pavaldžių įstaigų direktorių pasitarime, vykusiam 2021-06-23, buvo rekomenduota „atsižvelgiant į tai, kad lauko oro temperatūra yra pakankamai aukšta, rekomenduojama Kalėjų departamentui pavaldžių įstaigų direktoriams lanksčiai ir racionaliai žiūrėti į darbuotojų darbo organizavimą bei galimybes nuteistiesiems ilgiau pabūti gryname ore, gauti iš artimųjų ventiliatorius, nusiprausti duše ir kt.“ (Protokolas 2021-07-02 Nr. LV-3377).“

6. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. XIV-719 Erika Leonaitė nuo 2021 m. gruodžio 7 d. paskirta Lietuvos Respublikos Seimo kontroliere valstybės institucijų ir įstaigų pareigūnų veiklai tirti, tuomečio Seimo kontrolieriaus pradėtą tyrimą dėl Pareiškėjo Skunde nurodytų aplinkybių atliko ir tyrimo išvadas dėl jo teikia Seimo kontrolierė E. Leonaitė.

Tyrimui reikšmingi Lietuvos Respublikos teisės aktai

7. Bausmių vykdymo kodekso (BVK):

173 straipsnis „Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekančių nuteistųjų materialinis buitinis aprūpinimas“ – „1. Arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantiems nuteistiesiems užtikrinamos reikiamos gyvenamųjų patalpų ir buities sąlygos, atitinkančios Lietuvos Respublikos higienos normas“;

183 straipsnis „Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas“ – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės

atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. *Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos*, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. [...].“

8. Viešojo administravimo įstatymo (VAI):

11 straipsnis „Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas“ – „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles.“

9. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (Taisyklės) (teisės akto redakcija galiojusi nuo 2017 m. lapkričio 23 d. iki 2021 m. gruodžio 7 d.):

25 punktas – „Prašymai, išskyrus prašymus, į kuriuos, nepažeidžiant asmens, kuris kreipiasi, kitų asmenų ar institucijos interesų, galima atsakyti tą pačią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos“;

26 punktas – „Jeigu prašymo nagrinėjimas susijęs su komisijos sudarymu, posėdžio sušaukimu ar kitais atvejais, dėl kurių atsakymo pateikimas asmeniui gali užtrukti ilgiau kaip 20 darbo dienų nuo prašymo ir visų reikiamų dokumentų gavimo institucijoje dienos, institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo turi teisę pratęsti šį terminą dar iki 20 darbo dienų. Pratęsus Taisyklių 25 punkte nustatytą prašymo nagrinėjimo terminą, institucija per 2 darbo dienas nuo institucijos vadovo ar jo įgalioto asmens tokio sprendimo priėmimo dienos išsiunčia asmeniui pranešimą raštu ir nurodo prašymo nagrinėjimo pratęsimo priežastis“;

35 punktas – „Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį: 35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys.“

10. Lietuvos higienos normos HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V-908 (HN 134:2015):

16 punktas – „Gyvenamųjų patalpų oro temperatūra turi būti ne žemesnė kaip 18 °C ir ne aukštesnė kaip 28 °C, santykinė oro drėgmė – nuo 35 proc. iki 65 proc., oro judėjimo greitis šiltuoju metų laikotarpiu – 0,15–0,25 m/s, šaltuoju metų laikotarpiu – 0,05–0,15 m/s; prausyklose, dušuose, persirengimo kambariuose naudojimosi šiomis patalpomis dieną oro temperatūra turi būti ne žemesnė kaip 20 °C.“

11. Pataisos įstaigų (tardymo izoliatorių) įrengimo ir eksploatavimo taisyklių, patvirtintų Kalėjimų departamento direktoriaus 2020 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-389 (Įrengimo ir eksploatavimo taisyklės):

11 punktas – „Lengvajai ir paprastajai grupei priskirtų nuteistųjų laikymo patalpos įrengiamos pagal šiuos reikalavimus: [...] 11.8. nuteistųjų laikymo patalpos turi būti šildomos ir vėdinamos. Patalpos vėdinamos per langus, išskyrus tas patalpas, kuriose veikia mechaninė patalpų vėdinimo ar kondicionavimo sistema. Jeigu, eksploatuojant esamus inžinerinius tinklus, neužtikrinami [...] higienos normose nustatyti reikalavimai patalpų oro temperatūrai, santykinei drėgmei ir oro judėjimo greičiui, gyvenamieji kambariai turi būti aprūpinami elektriniais oro šildytuvais ir ventiliatoriais“;

12 punktas – „Kameros (kuriose laikomi nuteistieji priskiriami drausmės grupei, asmenys atliekantys nuobaudas kamerų tipo patalpose ir tardymo izoliatoriuose laikomi asmenys) įrengiamos pagal šiuos reikalavimus: [...] 12.10. kameros turi būti šildomos ir vėdinamos. Kameros vėdinamos per varstomus langus, išskyrus kameras, kuriose veikia mechaninė patalpų vėdinimo ar kondicionavimo sistema. Jeigu, eksploatuojant esamus inžinerinius tinklus, neužtikrinami [...] higienos normose nustatyti reikalavimai patalpų oro temperatūrai, santykinei drėgmei ir oro judėjimo greičiui, kameros turi būti aprūpinamos elektriniais oro šildytuvais ir ventiliatoriais; [...]“.

Tyrimui reikšminga teismų praktika

12. Europos Žmogaus Teisių Teismas 2013 m. liepos 9 d. byloje *Varnas prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 42615/06) nurodė:

„Teismas dar kartą pažymi, kad Konvencijos 14 straipsnis saugo nuo nepagrįstai skirtingo asmenų, esančių panašioje padėtyje, vertinimo ar skirtingo elgesio su jais, jiems naudojantis Konvencijos numatytomis laisvėmis ir teisėmis. [...]“

Tam, kad šis klausimas būtų nagrinėjamas pagal 14 straipsnį, turi būti skirtingai traktuojami asmenys, esantys analogiškoje arba palyginti panašioje padėtyje [...]. Reikalavimas įrodyti „analogišką padėtį“ nereiškia, kad lyginamos grupės turi būti identiškos. Tai, kad pareiškėjo [suimtas] padėtis nėra visiškai analogiška nuteistųjų padėčiai bei tai, kad įvairios grupės skiriasi pagal tai, koku tikslu atimta jų laisvė, netrukdo taikyti 14 straipsnio. Turi būti įrodyta, kad, atsižvelgiant į jo skundo esmę, pareiškėjas atsidūrė palyginti panašioje padėtyje kaip ir tie, su kuriais elgiamasi kitaip [...].“

13. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2021 m. gegužės 28 d. nutarime nurodė:

„Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas asmenų lygybės įstatymui principas reiškia žmogaus teisę būti traktuojamam vienodai su kitais bei įpareigoja vienodus faktus vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai; konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas; diferencijuotas teisinis reguliavimas, taikomas tam tikroms vienodais požymiais pasižyminčioms asmenų grupėms, jeigu juo siekiama pozityvių, visuomeniškai reikšmingų tikslų arba jeigu tam tikrų ribojimų ar sąlygų nustatymas yra susijęs su reguliuojamų visuomeninių santykių ypatumais, savaime nelaikytinas diskriminaciniu; vertinant, ar pagrįstai yra nustatytas skirtingas reguliavimas, būtina atsižvelgti į konkrečias teises aplinkybes; pirmiausia turi būti įvertinti asmenų ir objektų, kuriems taikomas skirtingas teisinis reguliavimas, teisinės padėties skirtumai.“

14. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama ir – LVAT) 2014-04-09 aprobuotame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime yra nurodęs:

142 punktas – „[...] Europos Žmogaus Teisių Teismo 2011 m. sausio 25 d. sprendime *byloje Elefteriadis prieš Rumuniją*, pareiškimo Nr. 38427/05, suformuota nuostata, jog valstybės,

nepriklausomai nuo finansinių ar kitokių sunkumų, privalo organizuoti savo kalėjimų sistemą taip, kad būtų užtikrinta pagarba kalinių orumui (žr. 2013 m. spalio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A822-1459/2013 ir joje nurodytą Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką).“

Tyrimo išvados

15. Atsižvelgiant į Skunde aprašytas aplinkybes, išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

15.1. dėl APN pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai neužtikrinant tinkamų Pareiškėjo laikymo sąlygų;

15.2. dėl APN pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai netinkamai išnagrinėjus Pareiškėjo kreipimusis.

Dėl APN pareigūnų veiksmų (neveikimo) galimai neužtikrinant tinkamų Pareiškėjo laikymo sąlygų

16. Skunde nurodoma, kad APN pareigūnai neužtikrino tinkamų Pareiškėjo laikymo sąlygų, t. y., esant aukštai lauko ir patalpų oro temperatūrai, jis, priešingai nei kiti nuteistieji, nebuvo aprūpintas ventiliatoriumi.

17. Seimo kontrolierė pastebi, kad arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes atliekantiems nuteistiesiems turi būti užtikrinamos tinkamos gyvenamųjų patalpų ir buities sąlygos, atitinkančios Lietuvos Respublikos higienos normas (šios pažymos 7 punktas). Nagrinėjamu atveju tai reiškia, kad turi būti laikomasi teisės aktų, reglamentuojančių nuteistųjų laikymo patalpų oro temperatūros reguliavimo procesus, reikalavimų. Pagal Įrengimo ir eksploatavimo taisyklių bei HN 134:2015 nuostatas nuteistųjų laikymo patalpos turi būti šildomos ir vėdinamos. Jeigu, eksploatuojant esamus inžinerinius tinklus, neužtikrinami higienos normose nustatyti reikalavimai patalpų oro temperatūrai (gyvenamųjų patalpų oro temperatūra turi būti ne žemesnė kaip 18 °C ir ne aukštesnė kaip 28 °C), santykinė drėgmei ir oro judėjimo greičiui, nuteistųjų laikymo patalpos turi būti aprūpinamos elektriniais oro šildytuvais ir ventiliatoriais (šios pažymos 10, 11 punktai).

Atkreiptinas dėmesys, kad ir Kalėjimų departamento pareigūnai pažymi būtinybę laikytis pirmiau nurodytų teisės aktų reikalavimų ir, esant aukštai lauko oro temperatūrai, rekomenduoja Kalėjimų departamentui pavaldžių įstaigų direktoriams lanksčiai ir racionaliai žiūrėti į darbuotojų darbo organizavimą bei galimybes nuteistiesiems ilgiau pabūti gryname ore, gauti iš artimųjų ventiliatorius, nusiprausti duše ir kt. (šios pažymos 5 punktas).

18. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2021 m. liepos mėnesį, esant aukštai lauko ir patalpų oro temperatūrai, Pareiškėjas ir jo būrys nebuvo aprūpinti ventiliatoriais. APN pareigūnų nurodytos neveikimo šioje situacijoje priežastys vertintinos neigiamai, t. y.:

18.1. kalinimo laikotarpiu nuteistieji yra visiškoje valstybės priežiūroje, todėl nuteistiesiems įkalinimo įstaigose turi būti sudarytos tinkamos laikymo sąlygos, ir jokios aplinkybės neatleidžia pataisos įstaigos (šiuo atveju – APN) administracijos nuo pareigos vykdyti tinkamą jų materialinį ir buitinį aprūpinimą, atitinkantį Lietuvos higienos normas; pažymėtina, kad ir Europos Žmogaus Teisių Teismas savo praktikoje yra konstatavęs, jog valstybės, nepriklausomai nuo finansinių sunkumų, privalo organizuoti savo kalėjimų sistemą taip, kad būtų užtikrinta pagarba kalinių orumui (šios pažymos 14 punktas); dėl šių priežasčių negali būti teigiamai vertinama APN pareigūnų pozicija, kad pataisos įstaigos finansinių galimybių trūkumas išgyti pakankamą kiekį ventiliatorių, kurio užtektų visiems nuteistiesiems, pateisina nuteistųjų, tarp jų ir Pareiškėjo, laikymą patalpose, kuriose oro temperatūra galimai viršijo teisės aktuose įtvirtintą 28 °C ribą;

18.2. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo praktikoje yra konstatavęs, jog Konstitucijos 29 straipsnio normose įtvirtintas visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais; Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta formali visų asmenų lygybė; Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas pažymi, kad vienodas situacijas teisiškai reikia vertinti vienodai, ir draudžia iš esmės tokias pat situacijas vertinti skirtingai; asmenų lygybės principo turinį Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau vadinama – Konvencija) kontekste yra aptaręs ir Europos Žmogaus Teisių Teismas; šis teismas savo praktikoje pažymi, kad Konvencija saugo nuo nepagrįstai skirtingo asmenų, esančių panašioje padėtyje, vertinimo ar skirtingo elgesio, jiems naudojantis joje numatytais laisvėmis ir teisėmis; tam, kad būtų nagrinėjamas galimas asmenų lygybės principo pažeidimas, turi būti skirtingai traktuojami asmenys, esantys analogiškoje arba palyginti panašioje padėtyje, bei turi būti įrodyta, kad, atsižvelgiant į asmens skundo esmę, jis atsidūrė palyginti panašioje padėtyje kaip ir tie, su kuriais elgiamasi kitaip; apibendrinant pirmiau išdėstytą Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją, konstatuotina, kad asmenų lygybės principo pažeidimas pasireiškia tuo, jog asmenys, kurie iš esmės yra tokioje pačioje situacijoje, traktuojami skirtingai.

APN administracija tuometiniam Seimo kontrolieriui paaiškino, jog 2021 m. liepos mėnesį buvo įsigyta 20 vnt. ventiliatorių, kurie buvo paskirstyti į kitų (t. y., ne Pareiškėjo) būrių gyvenamąsias patalpas, kurios yra rakinamos ir kuriose, pasak pareigūnų, buvo didžiausias poreikis juos pastatyti; tuo tarpu Pareiškėjui ir jo būriui priskirtiems nuteistiesiems buvo leista laikyti atidarytas jų gyvenamųjų patalpų duris, taip sudarant sąlygas į jas patekti vėsesniam bendro naudojimo patalpų orui; atkreiptinas dėmesys, jog Skundo tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, kad APN pareigūnai būtų matavę patalpų (tiek patalpų, kuriose buvo laikomas Pareiškėjas, tiek patalpų, kuriose vėliau buvo pastatyti ventiliatoriai) oro temperatūrą ar ėmęsi kitų priemonių, kurios padėtų objektyviai nustatyti, kuriose patalpose oro temperatūra neatitinka teisės aktuose nustatytų reikalavimų, ir pagrįsti skirtingą tapačioje padėtyje esančių asmenų traktavimą, t. y., pagrįsti, kad objektyvios priežastys (aukšta ir teisės aktų reikalavimų neatitinkanti patalpų oro temperatūra) nulėmė faktą, kad ventiliatoriai buvo išduoti kitiems nuteistiesiems, o ne Pareiškėjui ar jo būrio nuteistiesiems; šios aplinkybės leidžia teigti, kad nagrinėjamu atveju buvo pažeistas asmenų lygybės principas;

18.3. APN administracija nurodė, kad dėl pasaulinės klimato kaitos visi Lietuvos Respublikos gyventojai susiduria su karščio bangų iššūkiais, nebūdingais mūsų klimatinei juostai; šie procesai vyksta nenusėjamai, todėl neįmanoma jiems tinkamai pasiręsti; pasak APN pareigūnų, būtent tai ir nutiko šiuo atveju, t. y., 2021 m. liepos mėnesį nebuvo galimybės įsigyti pakankamo ventiliatorių kiekio, nes tiekėjas, su kurio buvo sudaryta sutartis, daugiau jų neturėjo (jie buvo išparduoti dėl staiga pakilusios oro temperatūros); atkreiptinas dėmesys, kad pasaulinė klimato kaita nėra naujas reiškinys, jis trunka ne vienerius metus ir vis dažniau Lietuvos gyventojai vasaros mėnesiais susiduria su neįprastai aukšta oro temperatūra; pagal Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos viešai skelbiamus duomenis (internetiniame tinklalapyje www.meteo.lt) jau keletą metų iš eilės Lietuvos teritorijoje liepos mėnesį oro temperatūra neretai kyla iki 30°C ir daugiau; be to, panaši kaitra kaip ir 2021 m. liepos mėnesį buvo užfiksuota 2018 m. liepos mėnesį; šios aplinkybės leidžia teigti, kad APN pareigūnai galėjo tinkamai ir laiku pasiruošti užtikrinti tinkamas nuteistųjų (tarp jų, ir Pareiškėjo) laikymo sąlygas, tačiau nerūpestingai vykdė šią savo pareigą ir nesiėmė priemonių, kad iš anksto būtų įsigytas reikiamas kiekis ventiliatorių arba kitų įrenginių, skirtų vėsinti nuteistųjų gyvenamąsias ir kitas patalpas, jei (ir kai) toks poreikis kiltų.

19. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl APN pareigūnų veiksmų (neveikimo) neužtikrinant tinkamų Pareiškėjo laikymo sąlygų yra pagrįsta.

**Dėl APN pareigūnų veiksmų (neveikimo)
galimai netinkamai išnagrinėjus Pareiškėjo kreipimuisis**

20. Skunde nurodoma, kad APN pareigūnai netinkamai išnagrinėjo Pareiškėjo kreipimuisis ir atsakymą į juos pateikė praleidę teisės aktuose įtvirtintą terminą.

21. Viešojo administravimo subjektas yra saistomas gero viešojo administravimo principo, kuriuo įgyvendinama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, reikalavimų. Atsakingo valdymo (gero viešojo administravimo) principas įtvirtina viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų vykdant administracinę procedūrą, dirbti rūpestingai ir atidžiai, veikti taip, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų, tarp jų, ir nuostatų, susijusių su prašymų / skundų nagrinėjimu.

Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 8, 9 punktai) atsakymus į prašymus viešojo administravimo subjektas (šiuo atveju – APN) parengia atsižvelgdamas į jo turinį, t. y., į prašymą suteikti administracinę paslaugą (išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą) atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; į kitus prašymus atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys. Pažymėtina, kad atsakymus į gautus prašymus viešojo administravimo subjektas turi pateikti per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje dienos (šios pažymos 7, 9 punktai). Šis terminas gali būti pratęsiamas dar iki 20 darbo dienų, apie tai raštu pranešant kreipimąsi pateikusiam asmeniui (šios pažymos 9 punktas).

22. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2021 m. liepos 26, 27 dienų raštais kreipėsi į APN administraciją prašydamas aprūpinti jį ventiliatoriumi, paašškinti, dėl kokių priežasčių karštu oru kiti nuteistieji buvo aprūpinti ventiliatoriais, o jis – ne, skundė APN pareigūnų veiksmus (neveikimą), galimai nepagrįstai neaprūpinat jo ventiliatoriumi; APN pareigūnai 2021 m. rugsėjo 1 d. raštu Nr. 363-2047 atsakė Pareiškėjui į pirmiau nurodytus jo kreipimuisis; APN atsakyme rašoma: „Prašymo ir skundo nagrinėjimo metu buvo nuspręsta esant aukštai oro temperatūrai aprūpinti nuteistuosius oro ventiliatoriais. Įvykdžius oro ventiliatorių pirkimo procedūrą buvo pasirašyta sutartis su tiekėju. Šiuo metu atvėsus orams yra netikslinga kameroje naudoti oro ventiliatorius, todėl jie bus išduodami tik esant dideliems karščiams lauke. Remiantis išdėstytu Jūsų skundas pripažįstamas nepagrįstu“; iš šio APN atsakymo Pareiškėjui turinio nėra aišku, dėl kokių priežasčių kiti nuteistieji buvo aprūpinti ventiliatoriumi, o Pareiškėjas nebuvo; kaip buvo įvertinti APN pareigūnų veiksmai (neveikimas) sprendžiant Pareiškėjui kilusią problemą dėl galimai per aukštos jo gyvenamosios patalpos oro temperatūros. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Pareiškėjui nebuvo atsakyta pagal jo kreipimąsi turinį.

Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad APN 2021 m. rugsėjo 1 d. rašto Nr. 363-2047 rengėjas 2021 m. rugpjūčio 12 d. tarnybiniu pranešimu kreipėsi į APN direktoriaus pavaduotoją prašydamas pratęsti atsakymo Pareiškėjui parengimo terminą 10 darbo dienų. Vis dėlto duomenų, kad APN atsakingi pareigūnai būtų priėmę sprendimą pratęsti Pareiškėjo kreipimąsi nagrinėjimo terminą ir apie tai jį raštu informavę, Skundo tyrimo metu gauta nebuvo. Dėl šios priežasties vertintina, kad nagrinėjamu atveju APN turėjo pareigą Pareiškėjui atsakyti per 20 darbo dienų, tačiau tai nebuvo padaryta, t. y., pirmiau nurodytas terminas buvo nežymiai pažeistas, Pareiškėjui atsakant per 25 darbo dienas.

Įvertinus visas pirmiau nurodytas aplinkybes, konstatuotina, kad APN pareigūnai netinkamai išnagrinėjo Pareiškėjo kreipimuisis, Pareiškėjui pateikė jo kreipimąsi turinio neatitinkantį

atsakymą ir nesilaikė BVK, VAĮ bei Taisyklėse įtvirtintų reikalavimų.

23. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl APN pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai išnagrinėjus Pareiškėjo kreipimuisi, yra pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

24. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl APN pareigūnų veiksmų (neveikimo), neužtikrinant tinkamų jo laikymo sąlygų, pripažinti pagrįsta.

25. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl APN pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai išnagrinėjus jo kreipimuisi, pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

26. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, APN direktoriui Genadijui Lepiochinui rekomenduotina imtis priemonių, kad ateityje:

26.1. nuteistųjų laikymo patalpose būtų užtikrinta 28 °C ribos neviršijanti oro temperatūra, sudarant visiems nuteistiesiems vienodas sąlygas jas vėsinti ventiliatoriais ar kitomis priemonėmis;

26.2. asmenų prašymai būtų išnagrinėjami per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo APN dienos, o asmenų prašymai, kuriuose keliami klausimai, susiję su galima rizika sveikatai, būtų išnagrinėjami per įmanomai trumpiausią laiką;

26.3. esant poreikiui teisės aktuose nustatytais pagrindais pratęsti asmens prašymo / skundo nagrinėjimo terminą, atsakingi APN pareigūnai nedelsiant priimtų pirmiau nurodytą sprendimą ir apie tai raštu informuotų besikreipiantį asmenį;

26.4. pareiškėjams teikiami atsakymai būtų aiškūs, išsamūs, pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis bei atitiktų prašymų turinį.

27. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė